

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ КАРАЈАНОВ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр. 2229/15)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

6 април 2017

Оваа пресуда ќе стане конечна под околностите утврдени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Карајанов против Република Македонија

Европскиот суд за човекови права (Прв оддел), заседавајќи во Совет, составен од:

Linus-Alexandre Sicilianos, *Претседател*

Kristina Pardalos,

Aleš Pejchal,

Robert Spano,

Armen Harutyunyan,

Tim Eicke,

Јован Илиевски, *судии*

и Abel Campos, *секретар на Советот*

Заседавајќи на нејавна седница на 14 март 2017 година,

Ја донесе следнава пресуда, што беше усвоена на тој датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот започна со жалба (бр. 2229/15) против Република Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и слободи (“Конвенцијата“) од страна на македонски државјанин, г-дин Петар Карајанов (“Жалителот“), на 30 декември 2014 година.

2. Жалителот беше застапуван од г-дин С.Дуковски во името на Хелсиншкиот Комитет за човекови права во Скопје. Македонската Влада (“Владата“) беше застапувана од нејзиниот агент, г-дин К.Богданов.

3. Жалителот тврдеше дека одлуките на домашните органи во постапките за лустрација против него не биле правични и дека го прекршиле принципот на презумпција на невиноста. Тој исто така се жалеше дека постапката го повредила неговото право на почитување на неговиот приватен живот.

4. На 19 мај 2015 година жалбените наводи беа доставени до Владата и остатокот од жалбата беше прогласен за недопуштен согласно Правилото 54, став 3 од Правилата на Судот. Исто така беше одлучено дека треба да се даде приоритет на жалбата под Правило бр. 41.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителот бил роден во 1936 година и живее во Скопје. Тој бил висок функционер за време на комунизмот. За време на настаните, тој ниту имал јавна функција, ниту бил кандидат за таква должност.

A. Наоди на Комисијата за верификација на факти (Лустрациска Комисија)

6. Врз основа на барање од трето лице, како и по сопствена иницијатива, на 27 мај 2013 година, Комисијата за верификација на факти (“Комисијата“) во лустрациска постапка констатирала дека жалителот соработувал со Државните безбедносни служби. Врз основа на две папки од Државниот Архив таа “неспорно констатирала дека (жалителот) давал информации... на Тајните безбедносни служби во врска со некои лица...имено...тој соработувал со Тајните безбедносни служби на свесен, таен, организиран и континуиран начин како тѓаен соработник.“ Согласно тоа, одлучила дека жалителот го исполнил условот за ограничување на неговата кандидатура да и да врши јавна функција. Комисијата го засновала своето решение врз основа на релевантни одредби од Законот за лустрација од 2012 година (види точки 19, 23-26 подолу) и Законот за управна постапка.

7. Повикувајќи се на извештај регистриран како досие бр. 6825, Комисијата констатирала дека во 1963 година, по посетата на неговиот брат во Шведска, жалителот на Тајните безбедносни служби им дал информација за неговиот брат, за сопругата на неговиот брат и за други луѓе. Исто така, тој дал информација и за други луѓе од градот Гевгелија. Комисијата утврдила дека жалителот бил ангажиран од тајните служби пред да замине за Шведска и дека тие имале намера да ја продолжат соработката со жалителот. Во досието понатаму стоело дека во 1964 година жалителот ги споделил своите импресии од престојот во Шведска со неговиот татко.

8. Врз основа на друго досие бр. 2599, Комисијата утврдила дека жалителот, додека бил главен и одговорен уредник на весник во 1962 година и подоцна, давал информации на тајните безбедносни служби за негов колега, за статиите на неговиот колега, и за неговите односи со други луѓе.

9. Решението на Комисијата било објавено на нивната интернет страница на 30 мај 2013 година, согласно чл. 29 и 31 од Законот за лустрација (види точки 25 и 26 подолу). Тоа содржело информација за

местото на раѓање на жалителот, неговиот матичен број, и функциите кои ги имал вршено. Решението му била врачена на жалителот на 4 јуни 2013 година.

Б. Управен спор (судско разгледување) Постапката пред Управниот суд

10. На 11 јуни 2013 година жалителот поднел барање за оспорување одлуката во Управниот суд, тврдејќи дека наодите на Комисијата, врз основа на досието бр. 6825 биле погрешни, бидејќи досието очигледно се однесувало за друго лице со исто име, а не за него. Тој поднесе неколку документи да покаже дека одлуката за лустрација била резултат на погрешно утврден идентитет. Документите беа: негов извод од матична книга на родени, кој покажа датум на раѓање кој е различен од оној во досието бр. 6825; решение за наследство, заверено на нотар, со која се потврдува дека жалителот имал сестра наместо брат; негова воена книшка, заверена на нотар, која покажа дека во 1963 година тој служел војска во Босна и Херцеговина; и посмртница која покажува дека неговиот татко починал во 1962 година Тој тврди дека никогаш не ја посетил Шведска и дека од 1955 година живее во Скопје. Тој, исто така, ја оспори точноста и веродостојноста на документите во досието бр. 2599 и негираше дека некогаш соработувал со тајните безбедносни служби, како и дека нема пренесувано никакви информации за било кој колега на службите за државна безбедност, уште помалку дека секоја таква соработка ги исполнила критериумите утврдени во член 18 од Законот за лустрација (види точка 24 подолу). Во врска со тоа, тој тврдеше дека ниту еден од документите во досието не биле потпишани од него. И на крај, тој се жалеше за фактот дека одлуката на веб страната на Комисијата го вклучувала и името на татко му, и покрај фактот што Законот за лустрација не содржи одредби за обелоденување на таквите информации. Тој тврдеше дека неговиот углед, достоинство, лични податоци и интегритет се доведени во прашање.

11. Во затворена седница на 29 јануари 2014 година, Управниот суд го одбил барањето на жалителот. Судот утврдил дека Комисијата правилно ги утврдила фактите и дека го применила соодветниот закон. Судот изјавил:

"[Комисијата] утврди дека во Државниот Архив имало документи создадени од страна на органите на државна безбедност кои потврдуваат дека [жалителот] соработувал со органите на државната безбедност на свесен, таен, организиран и континуиран начин и дека тој се стекнал со услуги, кога бил унапреден, како што е утврдено во точките 14 и 18 од [Законот за лустрација] ... Комисијата правилно утврдила дека [датотеките за кои станува збор] ги содржат информациите обезбедени од страна на [жалителот], кои се користеле за да ги ограничи и крши човековите права и слободите на другите луѓе на политичка и идеолошка основа ... "

12. Што се однесува до жалбените наводи за погрешениот идентитет на жалителот, судот изјави:

"... Одлуката на Комисијата јасно ја утврдува соработката со органите за безбедност од страна на [жалителот], со определување на неговиот личен број за идентификација, местото на раѓање и канцеларијата која тој ја држел".

13. Што се однесува до неговите аргументи дека Комисијата погрешила во пронаоѓањето на "свесна, тајна, организирана и континуирана соработка" со државните безбедносни органи, Судот констатирал дека:

"[Жалителот] има право да добие пристап до документите кои ја потврдуваат неговата соработка. Во случај на сомневање околу нивната веродостојност, тој би можел да поведе постапка пред надлежниот суд да ја докаже нивната неточност, пред донесување на оспорената одлука.

Покрај тоа, судот смета дека документите од службата за државна безбедност, наведени погоре, во врска со тајната соработка на [жалителот] се изготвени врз основа на правилата и прописите на овие органи. "

14. На крајот, судот изјавил:

"Судот ја донесе својата одлука на затворена седница, бидејќи Комисијата правилно ги утврдила релевантните факти [врз основа на писмен материјал] и [жалителот] не поднел никаков доказ кој би довел до различни факти."

15. На 7 март 2014 година жалителот поднел жалба до Вишиот Управен суд. Тој ги повторил жалбените наводи покренати во неговата тужба до Управниот суд и укажал дека овој суд не дал никакво образложение во врска со неговата жалба дека објавувањето на Решението на Комисијата на нивната веб страница го прекршила неговото право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, неговиот угледот и достоинството. Тоа, исто така, ги занемарило неговите докази дека датотеката бр.6825 не се однесувала на него, туку на човек со истото име, што доведе до погрешно утврдена фактичка состојба. Тој изјави дека судот, исто така, се потпрел на доказите изнесени од страна на Комисијата, без анализа на истите во контрадикторната постапка во присуство на подножалителот или некој друг релевантен сведок или вештак. Тој се жалел дека пониските органи не објасниле зошто сметале дека тој соработувал со органите на безбедноста на свесен, таен, организиран и континуиран начин, како што е утврдено во Законот за лустрација. Тој исто така се пожали на недостатокот на усна расправа пред Управниот суд, тврдејќи дека немало законска одредба која му дозволува да побара таква расправа. На крај, тој го оспори објаснувањето на Управниот суд за можните правни лекови кои тој можел да ги искористи за да ја оспори веродостојноста на документите во досието бр. 2599. Во врска со тоа,

тој тврдеше дека пред 4-ти јуни 2015 година, тој не бил свесен за постоењето на документи во врска со неговата наводна тајна соработка со безбедносни служби. Исто така, неговите аргументи по таа точка требало да се решат во текот на оспорената постапка.

16. На 12 јуни 2014 година, Вишиот управен суд ја одбил жалбата на жалителот и ја потврдил одлуката на понискиот суд. Тој не нашол основа за отстапување од фактите согласно утврдените, како и од објаснувањето од страна на Комисијата и на Управниот суд. Тој изјави:

" Комисијата за верификација на фактите само проверува дали постоела соработка со безбедносните служби или не; нема контрадикторна постапка, документите кои се креирани и поседувани од страна на [безбедносните служби] се сметаат за факти ... "

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Закон за определување дополнителен услов за вршење на јавна функција, Закон за лустрација од 2008 година

5. Член 13 од Законот за лустрација од 2008 година предвидува дека името на лицето, кое било идентификувано од страна на Комисијата како соработник мора да биде објавено во Службен весник по конечно завршување на постапката. Законот беше заменет со Законот за Лустрација од 2012 година (види го поднасловот Б подолу)

B. Закон за определување на услов за ограничување за вршење на јавна функција, пристап на документи и објавување на соработката со органите на државната безбедност, Службен весник бр. 86/2012)

6. Членот 1 гласи дека со законот за лустрација се уредува условот со кој се ограничува вршењето на јавна функција, објавувањето на информација за соработка со органите на државната безбедност и надлежноста на Комисијата за верификација на факти.

7. Членот 3 содржи листа на лица кои се опфатени со Законот за лустрација.

8. Членот 4 предвидува дека за лицата, за кои Лустрациската Комисија ќе утврди дека се евидентирани како тајни соработници помеѓу 2 август 1944 година, па се' до денот на стапување во сила на Законот, ќе се смета дека го исполниле условот со кој се ограничува кандидирањето или вршењето на јавна функција. Таквата соработка била сметана како оперативно прибирање на информација и податоци (во понатамошниот текст: информации) кои биле предмет на обработка, чување и користење од органите на државната безбедност,

оформени и водени за одредени лица со кои се кршени или ограничувани основните права и слободи на граѓаните.

9. Во членот 4 став 1, се дефинира соработката како свесна, тајна, организирана и континуирана соработка со органите на државна безбедност, за која лицето на писмено се согласило да биде таен соработник или таен информатор. Тоа вклучува прибирање информација за одредено лице, кршејќи ги нивните човечки права поради идеолошка или политичка основа, за возврат на материјална корист за соработник или информаторот или услуги за време на вработувањето во поглед на добивање на унапредување.

Под став 3 од одредбата, Лустрациската Комисија утврдува несоработка со органите на државна безбедност ако не може да утврди свесна, тајна, организирана и континуирана соработка и активност.

10. Членот 5 ја уредува Комисијата како самостоен и независен орган, финансиран од Буџетот на Република Македонија. Се состои од претседател, заменик-претседател и девет други члена кои ги избира Собранието со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број пратеници за време од пет години. (член 6, став 1).

23. Членот 10 го уредува функционирањето на Комисијата. Комисијата заседава на седница во присуство на две третини од своите членови и одлуките мора да ги донесува со мнозинство гласови на своите членови.

24. Член 18, во став 4 ја дефинира соработката како свесна, тајна, организирана и континуирана соработка и активност со органите на државната безбедност, воспоставена со писмен договор. Лицето кое требало да дејствува како таен соработник или таен информатор, собирало информации за одредено лице, кршејќи ги неговите човековите права, во замена за материјална корист или услуги при вработување или за добивање на унапредување.

25. Според член 29, став 1, на секој поранешен носител на јавна функција или на јавно овластување, за кој Комисијата по завршување на проверката ќе утврди дека соработувал согласно смислата на овој Закон, му се ограничува правото за вршење јавна функција или јавно овластување во периодот на примената на законот (десет години од назначување на Лустрациската Комисија, член 42). Во ставот 2 е наведено дека Лустрациската Комисија мора на својата веб страница да ги објавува своите решенија за констатирање на соработка со органите на државната безбедност. Тоа мора да се стори веднаш, а најдоцна во рок од три дена по завршувањето на постапката. Исто така, мора да ги доставува своите реперија до Собранието, Владата и Државната изборна комисија.

11. Според член 31, решението со кое се утврдува соработка со органите на државната безбедност мора да содржи цело име и презиме,

ЕМБГ, датум и место на раѓање, псевдоними и документи употребени како доказ за неговата соработка. Лицето за кое се врши проверката ќе биде информирано до Лустрациската Комисија за резултатите од спроведената проверка. Решението на Комисијата ќе биде објавено на веб страницата на Комисијата. Документите, кои биле употребени како доказ за неговата соработка со органите на државната безбедност исто така се објавуваат. Против решенијата на Комисијата во рок од осум дена од денот на приемот на решението, може да се поведе постапка пред надлежен суд заснована на начелата на приоритетност и итност.

В. Закон за укинување на Законот за Лустрација (Службен весник бр. 143/2015)

12. Со овој закон се укинува Законот за лустрација од 2012 година. Сите започнати постапки се запираат. Исто така, мандатот на Лустрациската Комисија се смета за истечен. Законот стапи на сила на 1 септември 2015 година.

Г. Закон за управните спорови, (Службен весник бр. 62/2006 и 150/2010)

13. Членот 1 од Законот за управните спорови гласи дека заради обезбедување на судска заштита и на законитоста, судот, во управни спорови одлучува за законитоста на одлуките (управните акти) на органите на државната управа, Владата и други државни органи и органи за вршење на јавни овластувања (во понатамошниот текст носители на јавни овластувања) кога решаваат за правата и обврските на физичките и правните лица во поединечните управни работи.

29. Член 4 предвидува дека управните спорови се решаваат од страна на Управниот суд (во прв степен) и од страна на Вишиот управен суд (по жалба). Врховниот суд може да одлучи по вонредни правни средства во случаите кога тоа е уредено со закон.

30. Врз основа на членот 7-а, доколку Законот за управни спорови не содржи посебни одредби за постапката во управните спорови, соодветно *mutatis mutandis* се применуваат одредбите од Законот за парнична постапка.

31. Член 9 предвидува дека управен спор не може да се поведе ако е обезбеден друг правен лек.

14. Според член 10, управен акт може да се побива ако е донесен од ненадлежен орган, поради погрешна примена на материјалното право, поради погрешно утврдена фактичка состојба или поради непостапување според правилата на постапката.

15. Во член 26 стои дека Управниот суд со решение ќе ја офрли тужбата ако, меѓу другото, оспорената одлука не е управен акт, или со закон се отфрла можноста за поведување управен спор во тој конкретен случај.

16. Член 30, согласно измените во 2010 година, повеќе не и дава право на странката да побара од Управниот суд да одржи усна расправа. Според изменетиот текст, судот по правило одлучува на нејавна седница. Членот 30-а овозможува судот да одржи јавна расправа ако тоа го налага сложеноста на предметот, за разјаснување на управната работа или утврдување на фактичката состојба или за изведување докази.

17. Членот 36 одредува дека Управниот суд, по правило одлучува врз основа на фактите што се утврдени во управната постапка, пред јавните институции чиј управен акт е оспорен, или врз основа на фактите што сам ќе ги утврди. Управниот суд треба да го поништи оспорениот управен акт и да го врати предметот доколку констатира неточно утврдена фактичка состојба, или поради процедурални грешки. Кога доказите укажуваат дека фактите се разликуваат од оние, констатирани од јавната институција во управна постапка, Управниот суд самиот може да ги утврди фактите и да решава по предметот. Во такви случаи, фактите се утврдуваат на јавна расправа во присуство на страните.

18. Член 39 гласи дека против одлуката на Управниот суд е дозволена жалба.

19. Член 40 ги определува ситуациите кога Управниот суд ќе најде дека оспотужбата е оправдана, не мора да го врати предметот, туку може да одлучува по истиот врз основа на одлука која во целост го заменува оспорениот управен акт на органот.

Е. Кривичен законик (Службен весник бр. 39/2004)

20. Член 33 § 1 (3) од Кривичниот законик одредува дека на сторителот, кому му била изречена казна затвор може да му биде изречена забрана за извршување на професија, дејност или должност.

21. Според член 38-b § 1, судот може на сторителот на кој му изрекол казна затвор или условна осуда да му забрани вршење определена професија или дејност, ако тој или таа ја злоупотребил(а) својата професија или дејност заради извршување на кривично дело и може да се очекува дека таквата дејност ќе ја злоупотреби за повторно вршење кривично дело.

Ѓ. Одлука на Уставниот суд (У.бр.42/2008)

22. На 24 март 2010 година Уставниот суд прогласил за неважечки неколку одредби на Законот за лустрација од 2008 година, кој беше заменет со Законот за лустрација од 2012 година. Меѓу другите одредби, Судот го издвои членот 13, кој предвидува објавување на името на соработникот во Службен весник, по завршувањето на постапката за лустрација (види точка 17 погоре). Судот утврдил дека таква мерка е непотребна и дека го повредува моралниот интегритет и угледот на засегнатото лице. Тој сметал дека објавувањето на името на соработникот во Службен весник е диспропорционално со целта на Законот од 2008 година, односно спречување на соработниците на тајните служби да обавуваат јавна функција во едно демократско општество. Судот смета дека таа цел може да се постигне преку утврдување на факти и информирање на надлежните државни органи.

III. РЕЛЕВАНТНИ ДОКУМЕНТИ НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА

Резолуција 1096(1996) на Парламентарното Собрание за мерките за разградување на наследството на поранешните комунистички тоталитарни системи

23. Релевантните документи на Советот на Европа се опишани во случајот *Ивановски* (види, *Ивановски против Република Македонија* бр.29908/11, §§ 106-108, 21 јануари 2016). Во прилог кон извадоците, цитирани во случајот *Ивановски*, ставот на Венецијанската Комисија *amicus curiae* од 17 декември 2012 година, гласи:

“Д. Објавување на имињата на лицата кои се сметаат за соработници

74. Според мислењето на Комисијата, објавувањето пред судска одлука е проблематично во поглед на членот 8 на Европската конвенција за заштита на човековите права. Негативните ефекти од таквото објавување кон угледот на лицата тежко дека може да биде отстранет со подоцнежна исправка, и засегнатото лице нема можност да се брани против таквите негативни ефекти. Објавувањето единствено може да претставува пропорционална мерка која е неопходна во едно демократско општество во случај кога соработката е конечно потврдена, не претходно. Поради тоа, објавувањето треба да се случи само по судска одлука.“

ПРАВО

I. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

24. Жалителот се жалеше согласно членот 6, став 1 од Конвенцијата дека бил лишен од можноста ефективно да го презентира неговиот случај. Во врска со тоа, се жалеше дека оспорената постапка не била контрадикторна и дека не била во согласност со принципот за еднаквост на оружјата, имајќи го предвид одбивањето од страна на надлежните органи да се разгледаат доказите предложени од него; дека немало усна расправа пред никоја судска инстанца и дека надлежните органи не дале доволно образложение за своите одлуки. На крај, тој се жалеше според членот 6, став 2 од Конвенцијата за чинот на објавувањето на решението на веб-страницата на Лустрациската Комисија пред правосилноста на истото.

Членот 6 ставовите 1 и 2 од Конвенцијата, во делот кој е релевантен, гласи:

“1. При утврдување на неговите граѓански права и обврски или основаноста на какви било кривични обвиненија против него, секој има право на правично и јавно судење.....

2. Секој кој е обвинет за кривично дело се смета за невин, сè додека неговата вина не се докаже согласно законот.”

A. Допуштеност

25. Судот смета дека не постои несогласување помеѓу странките во однос на применливоста на членот 6 во однос на постапката за лустрација, која е предмет на жалбата. Сепак, постои несогласување во однос на прашањето дали тој член бил применлив во неговиот граѓански или кривичен аспект. За разлика од Владата која тврдеше дека членот 6 е применлив во неговиот граѓански аспект, жалителот, повикувајќи се на *Engel criteria* (види *Engel and Others v. the Netherlands*, 8 June 1976, Series A no. 22, §§ 82-83), тврдеше дека според него, последиците од утврдувањето соработка во смисла на Законот за лустрација се од “превентивна и казнена“ природа, кое сугерира дека релевантен е кривичниот аспект. Тој исто така се повика на членовите 33 и 38-б од Кривичниот Законик (види точки 38 и 39 погоре).

26. Судот повторува дека применливоста на членот 6 на постапките за лустрација зависи од конкретните околности за секој

случај. Во случајот *Ивановски*, се покажа дека граѓанскиот аспект на членот 6 беше применлив кон постапката за лустрација во тој случај, кој бил спроведен во рамките на Законот за лустрација од 2008 година (види *Ивановски*, цитиран погоре, став 120). Судот забележува дека главните карактеристики на постапката за лустрација, која е уредена со тој Закон (управната природа на постапката, фактот што судската ревизија била спроведена од управни судови врз основа на правилата за управна и/или граѓанска постапка, *ibid.*, § 121 и ставовите 6 и 30 погоре) исто така се применливи за оспорената постапка во сегашниот случај. Клучната разлика помеѓу Законите за лустрација од 2008 и од 2012 година е дека тој од 2012 година не ги обврзува носителите на јавни функции или кандидати за јавни функции да достават писмена изјава дека не работеле со безбедносните служби, туку и дава моќ на Лустрациската Комисија да го изанализира минатото на таквите луѓе и врз основа на доказите, да донесе решение кое ја потврдува таквата соработка. Фактот што според Законот за лустрација од 2012 година, бивши соработници на тајните безбедносной служби од комунистичкиот период не биле казнети поради поднесување на лажна изјава претставува уште еден елемент кој ја попречува применливоста на членот 6 во својот кривичен аспект кон постапките за лустрација (види, спротивно *Matyjek v. Poland* (dec.), no. 38184/03, §§ 52 and 53). Понатаму, Судот забележува дека одредбите на кривичното право кои се однесуваат на “забрана за вршење на професија, дејност или должност“ на кои жалителот се повикал (види точки 38 и 39 погоре) не биле применети од домаашните државни органи. Од тие причини, Судот смета дека граѓанскиот аспект на членот 6 е применлив во овој случај.

27. Имајќи го предвид горенаведеното, како и последователниот заклучок дека решението на Лустрациската Комисија во случајот не станува збор за одредување на кривична одговорност на жалителот, па Судот смета дека објавувањето на решението пред правосилноста на судската одлука не може да доведе до примена на член 6, став 2 од Конвенцијата. Следи дека тој дел од жалбата е некомпатибилен *ratione materiae* со таа одредба во рамки на значењето на член 35 став 3 (а) и мора да биде отфрлен во согласност со член 35 став 4.

28. Владата не истакна никаков приговор во однос на допуштеноста на останатите жалбени наводи по тој основ. Судот забележува дека тие не се неосновани во рамки на значењето на членот 35 став 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму, забележува дека тие не се недопуштени по било кој друг основ. Поради тоа, тие мора да бидат прогласени за допуштени.

В. Основаност

1. Поднесоци на странките

29. Жалителот се жалеше дека постапката за лустрација била неправична, и дека не била во согласност со Резолуцијата на ПССЕ/PACE Resolution и Насоките, цитирани погоре (види *Ивановски*, точка 106 и 107).

30. Владата се произнесе лустрациската постапка во однос на жалителот била во согласност со барањата на членот 6 од Конвенцијата. Жалителот не ги искористил сите расположиви средства на управната постапка за да ги оспори првичните наоди на Комисијата. Тоа што судовите не има дале тежина на неговите докази не значи дека постапките биле контрадикторни или дека се прекршил принципот на еднаквост на оружјата. Како што е наведено од страна на Управниот суд, било какви прашања во однос на веродостојноста на информациите во неговото досие требало да бидат решени во посебна постапка пред надлежен суд и “пред да биде донесено оспореното решение“. Владата исто така тврдеше дека жалителот на побарал усна расправа. Понатаму, врз основа на материјалните докази било возможно да се одлучува за сите фактички и правни прашања и таквото одржување на усна расправа би било во спротивност со принципите на економичност и ефикасност. На крај, Владата тврдеше дека судот обезбедил доволно причини за своите одлуки. Судовите ги прифатиле како веродостојни материјалните докази врз основа на кои Комисијата го засновала своето решение, и ги сметале како “факти“.

2. Проценка на Судот

(а) Основни начела

31. Судот смета дека во случаи како во сегашниот, каде што жалителот се жали на неправичност на постапката и ги поддржува неговите наводи со неколку аргументи кои меѓусебно се поткрепуваат во однос на неколку аспекти на членот 6, став 1 од Конвенцијата, соодветен пристап е да се испита правичноста на постапките земени како целина (види, *Kinský v. the Czech Republic*, no. 42856/06, §§ 81-84, 9 February 2012).

32. Во таа смисла, Судот забележува дека иако членот 6 го гарантира правото на правично судење, тој не предвидува никакви правила во однос на допуштеноста на доказите или за начинот на кој тие треба да се проценуваат, кои, поради тоа пред сè се прашања за регулирање од домашното право и домашните судови (види *García Ruiz v. Spain* [GC], no. 30544/96, § 28, ECHR 1999-I, and *Perić v. Croatia*, no. 34499/06, § 17, 27 March 2008).

33. Меѓутоа, со оглед на принципот дека Конвенцијата е наменета за гарантирање не права кои се теоретски или илузорни, туку на правата кои се практични и ефективни (види, *Cudak v. Lithuania* [GC], no. 15896/02, § 58, ECHR 2010), правото на правично судење не може да се гледа како ефективно освен ако барањата и забелешките на странките се навистина "слушнати", тоест, добро испитани од страна на судот (види, *Saliba v. Malta*, no. 24221/13, § 64, 29 November 2016 and *Donadze v. Georgia*, no. 74644/01, §§ 32 and 35, 7 March 2006).

34. Судот, исто така, се истакнува дека во постапките пред судот во прв и единствен степен, правото на "јавната расправа" го повлекува правото на "усна расправа" согласно член 6 § 1, освен во случаите каде постојат исклучителни околности кои го оправдуваат испуштањето со таква расправа (види, *Göç v. Turkey* [GC], no. 36590/97, § 47, ECHR 2002-V).

35. И на крај, според воспоставената судска пракса на Судот, која го одразува принципот поврзан со правилното спроведување на правдата, пресудите на судовите и трибуналите треба соодветно да ги наведат причините врз основа на кои се базираат. Степенот до кој оваа должност на давање образложение се применува може да варира во зависност од природата на одлуката и мора да се утврди во светло на околностите на случајот (види, *Garcia Ruiz*, цитирано погоре, § 26; *Bochan v. Ukraine*, no. 7577/02, § 78, 3 May 2007; and *Ajdarić v. Croatia*, no. 20883/09, § 34, 13 December 2011).

(b) Примена на општите начела во конкретниот случај

36. Судот ќе ги испита различните аспекти кои се релевантни за конкретниот случај со цел да утврди дали оспорената постапка како целина ги исполнила барањата за правичност во рамки на значењето на членот 6 од Конвенцијата.

(i) Право на жалителот ефективно да го презентира својот случај

37. Судот, осврнувајќи се на околностите на конкретниот случај забележува дека одлуката на Комисијата била заснована на документирани докази за жалителот од поранешните тајни служби. Дека доказите биле дел од две досиеја бр. 6825 и 2599. Првото досие се однесувало на наводната вмешаност на жалителот во информирањето на тајните служби за настани поврзани со неговата посета на Шведска во 1963 година и второто за колега на жалителот во време кога тој бил уредник и одговорен уредник на весник, како и потоа. Потпирајќи се на тие докази Комисијата констатирала дека наводната соработка го исполнила квалитативниот критериум, наведен во членовите 4 став 1 и 18 став 4 од Законот за лустрација од 2012 година, имено, дека соработката била "свесна, тајна, организирана и континуирана" (види точка 6 погоре). Треба да се напомене дека жалителот не бил

инволвиран во постапката пред Комисијата и соодветно не можел да ги презентира аргументите во негова одбрана (види, спротивно, *Ivanovski*, цитиран погоре, §§ 35 and 36). Во своето решение од 12 јуни 2014 година, Вишиот Управен суд смета дека “нема контрадикторна постапка [пред Комисијата]” (види точка 16 погоре).

38. Во понатамошните управни постапки пред управните судови, жалителот изнел два главни аргументи. Прво, дека досието со број 6825 не се однесувало за него, туку дека наодите на Комисијата се засноваат на погрешно утврден идентитет. Како поткрепа на тоа, тој доставил писмен доказ за да ги побие наодите на Комисијата, имено дека досието бр. 6825 се однесува на него, наведувајќи дека тоа се однесувало за друго лице, со исто име (види точка 10 погоре). Второ, тој ја оспорил веродостојноста на доказите во досието број 2599. Исто така, негирал дека наводната соработка го исполнила квалитативниот критериум кој е наведен погоре.

39. Управните судови ги прифатиле фактите, установени од Комисијата, како и причините, наведени во нивното решение. Тие го отфрлиле првиот аргумент на жалителот (во однос на погрешно утврден идентитет), сметајќи дека Комисијата го идентификувала во своето решение со повикување на неговиот единствен матичен број за идентификација, како и на неговото место на раѓање и функциите кои ги имал под поранешниот режим. Судот забележува дека од образложението на управните судови не може лесно да се заклучи до кој степен судовите суштински ги испитале фактичките записи за жалителот кои биле наводно чувани од страна на тајните служби, или уште поважно, доказите изнесени од страна на самиот жалител. Во овие околности, член 6 од Конвенцијата бара од домашните судови да обезбедат посуштинско објаснување на нивните причини, наместо едноставно да кажат дека “[жалителот] не поднел ниту еден доказ кој би довел до различни факти” (види став 14 погоре).

40. Вториот аргумент на жалителот, во врска со веродостојноста на доказите од досието бр.2599, бил одбиен со образложение дека тој “можел да покрене постапка пред надлежниот суд за утврдување на нивната точност...” (види точка 13 погоре). Судот забележува дека управниот суд не прецизирал каков вид постапка можел да покрене жалителот. Понатаму, го смета како тешко прифатливо тоа што тој требало да ја покрене таа постапка “пред донесување на оспореното решение [на Комисијата]”. Во врска со тоа, ништо не укажува дека жалителот бил свесен за фактот дека тајните служби на поранешниот режим имале какви било информации во врска со него пред да му биде врачено решението од Комисијата на 4 јуни 2013 година. Во секој случај, Судот одби сличен аргумент на Владата во случајот *Ивановски* (цитиран погоре, точки 157-162), која сметала дека е решавачко што с двете судски инстанци кои постапувале по управен спор поведен од

жалителот ја оствариле својата целосна надлежност во поглед на утврдувањето на фактите и примената на правото, односно мериторно расправале по предметот. Смета дека истите причини се применливи и во конкретниот случај.

41. Судот смета дека таквата состојба била штетна за оставрувањето на жалителот ефективно да го презентира својот случај во рамките на значењето на членот 6, став 1 од Конвенцијата.

(ii) Право на усна расправа

42. Судот понатаму забележува дека немало усна расправа во присуство на жалителот во која било фаза на оспорената постапка. Иако е вистина дека тој не побарал таква расправа пред Управниот суд, исто така треба да се забележи деја Законот за управни спорови кој бил на сила во релевантниот временски период повеќе не предвидува таква можност (види точка 34 погоре). Исто така, се чини дека таквото барање би било бескорисно со оглед на наодите на Управниот суд дека таква расправа е непотребна “ бидејќи комисијата правилно ги утврдила релевантните факти врз основа на [пишани материјали]” (види точка 14 погоре). Вишиот Управен суд не одговори на жалбата на жалителот по таа точка (види точка 15 погоре). Судот не е убеден дека спорните прашања во однос на фактичката состојба и примената на правото (види точка 56 погоре) би можеле подобро да бидат справени со писмен, отколку со усен аргумент. Тие прашања не биле ниту од чисто техничка (види, обратно, *Siegl v. Austria (dec.)*, no. 36075/97, 8 February 2000) ниту пак од чисто правна природа (види, обратно, *Zipfel v. Germany (dec.)*, no. 30470/96, 23 October 1997).

43. Со оглед на горенаведеното, Судот не е убеден дека постоеле исклучителни околности кои би го оправдале неодржувањето на јавна расправа.

(iii) Образложена пресуда

44. На крај, тврдењата на жалителот дека наводната соработка не го исполнила квалитативниот критериум, наведен во Законот за лустрација биле решавачки за исходот на случајот и поради тоа барале специфичен одговор. Тоа е така поради тоа што соработка која не била “свесна, тајна, организирана и постојана“ не можела да послужи за целите на лустрацијата (види член 4 став 3 од Законот за лустрација [Закон за определувањето на услов за ограничување на вршење на јавна функција, пристап до документи и објавување на соработка со органите на државна безбедност] од 2012 година, точка 21 погоре). Друг елемент е дека соработникот или информаторот требало “за возврат [за таквата соработка] да се здобие со материјална корист или корист за време на вработувањето или во добивањето на

унапредување“ (види член 4 став 1, член 18, став 4 од Законот за лустрација од 2012 година. Судот не може да прифати дека самото цитирање на тие критериуми, без наведување на конкретни факти за потврдување на наводната соработка со нив била доволен одговор на поднесоците на жалителот.

45. При такви околности, Судот смета дека домашните судови не успеале да ја извршат својата должност согласно член 6 став 1 од Конвенцијата – да обезбедат соодветни причини за своите одлуки.

(iv) Заклучок

46. Иајќи ги предвид горенаведените прашања, земени заедно и кумулативно, Судот смета дека е повредено правото на правично судење на жалителот, во смисла на член 6 став 1 од Конвенцијата. Според тоа, има повреда на таа одредба.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 8 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

47. Жалителот се жалеше дека објавувањето на решението на интернет страната на Комисијата на 27 мај 2013 година пред правосилноста на истото предизвикало сериозни негативни ефекти врз неговиот углед, достоинство и морален интегритет и го прекршило неговото право на почитување на приватниот и семејниот живот, согласно членот 8 од Конвенцијата, кој гласи:

“1. Секој човек има право на почитување на неговиот приватен и семеен живот, неговиот дом и неговата кореспонденција.

2. Јавната власт не смее да се меша во остварувањето на ова право, освен ако тоа мешање е предвидено со закон и е неопходно во едно демократско општество во интерес на државната и јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, спречувањето на нереди и кривични дела, заштитата на здравјето и моралот, или заштитата на правата и слободите на другите.“

A. Допуштеност

48. Владата не поднесе ниту еден приговор во однос на овој жалбен навод.

49. Судот забележува дека не е очигледно недопуштена во смисла на член 35, став 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму смета дека не е недопуштена по било кој друг основ. Поради тоа, мора да биде прогласена за допуштена.

В. Основаност

1. Поднесоци на странките

50. Жалителот тврдеше дека објавувањето на решението на интернет страницата на Комисијата пред конечноста на истото е незаконско и не е неопходно во едно демократско општество. Остранувањето на таквото решение од интернет страницата на Комисијата, доколку управните судови би го поништиле не би ги неутрализирале негативните ефекти кои ги истото ги предизвикало. Во врска со тоа, тој поднел статии од весници и онлајн портали по објавувањето на решението на интернет страницата на Комисијата и пред тоа да му биде лично врачено. Конечно, тврдел дека оспорената постапка не служела на ниту една легитимна цел.

51. Владата тврдеше дека оспореното објавување на решението на Комисијата не ги прекршиле правата на жалителот, наведени во член 8 бидејќи тој не бил спречен од оспорување на тоа решение пред управните судови. Тие се повикуваа на случаите во кои таквите одлуки биле отстранети од интернет страната на Комисијата, откако биле укината од страна на управните судови. И на крај, таа тврдеше дека оспореното објавување на одлуката имало за цел обезбедување поголема транспарентност, овозможувајќи им на оние кои се директно засегнати, како и на пошироката јавност да имаат пристап до релевантните докази. Тоа ги подобрило можностите за наводните соработници да ги оспорат одлуките на Комисијата во судски постапки. Тоа исто така имало за цел да се спречи какви било произволности во донесувањето на одлуките од страна на Комисијата.

2. Проценка на Судот

(а) Дали имало мешање во правото на приватен живот на жалителот

52. Судот забележува дека решението на Комисијата со кое се констатира дека жалителот соработувал со тајните служби на бившиот режим и дека со тоа ги исполнил критериумите за ограничување на неговата кандидатура за јавна функција или извршувањето на таква функција (види точка 6 погоре) била објавена на интернет страната на Комисијата на 30 мај 2013 година. Во тоа време решението не било конечно бидејќи се уште не му било врачено на жалителот (4 јуни 2013 година), и соодветно било предмет на управен спор пред управните судови.

53. Неспорно е помеѓу страните дека објавувањето на таквата информација претставува мешање во правото на почитување на приватниот живот на жалителот. Судот не гледа причини да смета поинаку. Во врска со тоа, забележува дека веќе истакна дека

лустрациските мерки директно ги засегаат правата на засегнатите лица, предвидени во членот 8 (види, *Rotaru v. Romania* [GC], no. 28341/95, § 46, ECHR 2000-V; *Leander v. Sweden*, 26 March 1987, § 48, Series A no. 116; *Rainys and Gasparavičius v. Lithuania*, nos. 70665/01 and 74345/01, § 35, 7 April 2005; *Turek v. Slovakia*, no. 57986/00, § 110, ECHR 2006-II; and *Sidabras and Others v. Lithuania*, nos. 50421/08 and 56213/08, § 49, 23 June 2015). Во конкретниот случај, публицитетот на решението на Комисијата дополнително допринел врз уживањето на правото на жалителот на приватен живот во смисла на член 8.

54. Доколку не е во спротивност на членот 8, таквото мешање мора да биде “во согласност со законот“ и да следи легитимна цел според став 2 на таа одредба. Исто така, мора да биде неопходно во едно демократско општество.

(b) Законитост

55. Судот забележува дека според член 29 став 2 и член 31 став 1 од Законот за лустрација предвидува дека решението на Лустрациската Комисија треба веднаш да биде објавено на интернет страната на Комисијата, но најдоцна три дена од завршувањето на постапката или неговото доставување до засегнатото лице. Во такви околности, објавувањето на решението на Комисијата на 30 мај 2013 година било засновано на релевантни одредби од Законот за лустрација, кое ги исполнило квалитативните барања за пристапност и предвидливост, (види *Rotaru*, цитиран погоре, §§ 52, 54 and 55). Поради тоа Судот е убеден дека мешањето во приватниот живот на жалителот било во согласност со законот, според член 8 став 2 од Конвенцијата.

(c) Легитимна цел

56. Судот веќе утврди дека за лустрациските мерки треба да се смета дека следат легитимни цели за заштита на националната безбедност, јавната безбедност, економската благосостојба на земјата, како и правата и слободите на другите (види *Ивановски*, цитиран погоре, § 179) . Сепак, нивното испитување во оваа смисла мора да се ограничи на жалбата на жалителот, кое не се однесува на резултатите од постапката за лустрација против него, туку на фактот дека решението на Комисијата за неговата соработка со безбедносните служби на поранешниот режим било објавено конечноста на истото.

57. Владата сметаше дека објавувањето на таква информација обезбедува поголема транспарентност, јавен пристап до документите во доесието на жалителот и јавна контрола во процесот на донесување одлуки на Комисијата. Судот не смета дека било која цел може да се вклучи во било која од наведените цели во членот 8, став 2 од Конвенцијата. Понатаму, не гледа како објавувањето и правењето

достапно за јавноста на неконечното решение на Комисијата може да се усогласи со општите цели на лустрацијата кои Судот ги прифатил како легитимни (види точка 74 погоре). Во врска со тоа, треба да се напомене дека жалителот илам седумдесет и седум години кога Комисијата го донела своето решение и не бил на авна функција. Понатаму, во домашните постапки или пред Судот не беше наведено дека тој бил кандидат за каква било јавна функција во тоа време. Судот смета дека треба да напомене дека Венецијанската Комисија во својот *amicus curiae* извештај за Законот за лустрација од 2012 година исто така изрази мислење дека објавувањето на наодите на Лустрациската Комисија пред нивно разгледување од судот не е во согласност со член 8 од Конвенцијата (види точка 41 погоре). Уставниот суд го прошири таквиот пристап и покрај неопходноста, до објавување на резултатите од лустрацијата откако станале конечни (види точка 40 погоре).

58. Судот смета дека недостатокот на легитимна цел е доволно за да претставува повреда на членот 8. Освен тоа, тој факт значи дека не треба да се утврдува дали оспорените мерки биле “неопходни во едно демократско општество”.

59. Како резултат на тоа, има повреда на членот 8 од Конвенцијата

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 13 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

60. Жалителот исто така се жалеше дека немал на располагање ефикасен правен лек во однос на неговите поплаки според членовите 6 и 8 од Конвенцијата. Тој се повика на членот 13 од Конвенцијата, кој гласи:

“Секој, чии права и слободи предвидени со конвенцијата, се повредени, има право на ефикасен правен лек пред националните власти, дури и тогаш кога повредата на овие права и слободи ја сториле лица при вршење на службена должност”.

61. Жалителот тврдеше дека оспорената постапка не била ефикасен правен лек за неговите поплаки според членовите 6 и 8 од конвенцијата.

62. Владата ги оспори тврдењата на жалителот.

63. Имајќи ги предвид своите наоди согласно член 6 став 1 и член 8 (види точки 64 и 77 погоре), Судот изјавува дека жалбата во тој аспект е допуштена, но смета дека не е неопходно да се испитува дали во конкретниот случај имало повреда на членот 13 (види *Ivanovski*, цитиран погоре, § 191).

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

64. Членот 41 од Конвенцијата гласи:

“Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот, доколку е потребно, и досудува правично обештетување на оштетената страна.”

A. Штета

65. Жалителот бараше 10,000 евра за надомест на нематеријална штета за претрпен срам како резултат на тоа што неговиот досие било се уште достапно на интернет страната на Комисијата и за неговото ментално страдање поради тоа што нему, како на наведен соработник на поранешните тајни служби му бил наметнат статус на “кодош”.

66. Владата го осори барањто како неосновано.

The Government contested the claim as unsubstantiated.

67. Одлучувајќи врз правична основа Судот на жалителот му досудува 4.500 евра по тој основ, зголемен за сите давачки кои може да се наплатат по основ на овој износ.

B. Трошоци

68. Жалителот исто така бараше 3,350 евра за надомест на трошоците направени во постапката пред Судот. Тој износ вклучува такси за 100 часа правна работа, плус трошоци за поштарина и копирање. Жалителот достави листа со прецизирани трошоци и други податоци и побара износот, кој би бил досуден по овој основ да се плаќа директно на неговиот законски застапник.

69. Владата ги оспори овие барања како неосновани и прекумерни.

70. Според праксата на Судот, жалителот има право на надомест на трошоците само во мера во која ќе се покаже дека истите биле навистина и нужно направени и биле разумни во својата висина (види, *Editions Plon v. France*, no. 58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Во конкретниот случај, земјаќи ги предвид документите со кои располага и горенаведените критериуми, Судот смета дека разумно да се досуди износ од 1,000 евра за постапките пред судот, зголемен за сите давачки кои може да му бидат наплатени на жалителот. Износот треба да се плати на банкарска сметка на законскиот застапник на жалителот.

С. Затезна камата

71. Судот смета дека затезната каматна стапка треба да се заснова на маргиналната стапка за позајмица на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО

1. *Ги прогласува* наводите според член 6 став 1, член 8 и член 13 за допуштени, а остатокот од жалбата за недопуштена;
2. *Одлучи* дека има повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата по основ на целокупна правичност на постапката за лустрација;
3. *Одлучи* дека има повреда на член 8 од Конвенцијата;
4. *Одлучи* дека нема потреба да се испитува наводот во однос на членот 13 од Конвенцијата;
5. *Одлучи*
 - (a) дека одговорната држава, треба во рок од три месеци од датумот на правосилност на пресудата, во согласност со член 44 став 2 од Конвенцијата, следниве износи, кои треба да се конвертираат во валутата на одговорната држава според курсот, кој е применлив на денот на исплатата:
 - (i) 4,500 (четири илјади и петстотини евра), плус секоја давачка која можела да биде наплатена од жалителот, на име на нематеријална штета;
 - (ii) 1,000 (илјада евра), плус секоја давачка која би можела да биде наплатена од жалителот, на сметка во банка на законскиот застапник на жалителот;
 - (b) што истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе биде пресметана обична камата на горенаведените суми, по стапка еднаква на маргиналната стапка за позајмица на Европската централна банка за време на периодот на доцнење плус три процентни поени;

6. *Го одбива* останатиот дел од барањето на жалителот за птравично обештетување.

Изготвено на англиски јазик и објавено во писмена форма на 6 април 2017 година, во согласност со членот 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Linos-Alexandre Sicilianos
Претседател